



DOI: 10.5281/zenodo.22127137 · UDC: [613/614:378.661]:93(478)

# FACULTATEA DE MEDICINĂ PREVENTIVĂ (FILE ISTORICE)

## THE FACULTY OF PREVENTIVE MEDICINE (HISTORICAL PAGES)

**Grigore Friptuleac, Angela Cazacu-Stratu**

*Departamentul de Medicină Preventivă, Disciplina de igienă, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Chișinău, Republica Moldova*

### REZUMAT

Sunt prezentate argumentele privind necesitatea consolidării sistemului de formare în medicina preventivă și sănătate publică în Republica Moldova. Facultatea, fondată în anul 1963, a trecut prin mai multe etape de dezvoltare, atât în ceea ce privește denumirea sa (Igienă și Sanitarie, Medicină Preventivă, Sănătate Publică), cât și structura programelor de formare: subordonatură, rezidențiat și masterat. Analiza istorico-narativă evidențiază o perioadă de dezvoltare instituțională între anii 1963–1990, urmată de reorganizări succesive și de reducerea numărului de studenți și a atractivității domeniului. Autorii consideră necesară consolidarea cooperării dintre Ministerul Sănătății, Agenția Națională pentru Sănătate Publică și Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” pentru eficientizarea formării specialiștilor în sănătate publică.

**Cuvinte-cheie:** facultate, medicină preventivă, sănătate, sarcini

### ABSTRACT

The paper presents arguments for strengthening the training system in preventive medicine and public health in the Republic of Moldova. Established in 1963, the faculty underwent several stages of development, both in its designation (Hygiene and Sanitation, Preventive Medicine, Public Health) and in the structure of its training programs, including subinternship, residency, and master's studies. The historical-narrative analysis highlights a period of institutional development during 1963–1990, followed by successive reorganizations and a decline in student enrollment and the attractiveness of the field. The authors consider that stronger cooperation between the Ministry of Health, the National Agency for Public Health, and Nicolae Testemițanu State University of Medicine and Pharmacy is needed to improve the training of public health specialists.

**Keywords:** faculty, preventive medicine, health, responsibilities

### Introducere

În peisajul medical al Republicii Moldova, Facultatea de Medicină Preventivă reprezintă una dintre cele mai valoroase instituții de formare a specialiștilor în domeniul sănătății publice și al igienei. Întemeiată în cadrul Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Chișinău, această facultate a parcurs un drum lung și anevoios, marcat de transformări profunde, de perioade de reorganizare și de o permanentă adaptare la cerințele în schimbare ale societății și ale sistemului de sănătate.

Rădăcinile facultății se regăsesc în primele decenii ale secolului al XX-lea, când conștientizarea rolului medicinei preventive în combaterea bolilor infecțioase și a maladiilor sociale, precum și în promovarea sănătății populației, a determinat autoritățile medicale să pună bazele unui

învățământ sanitar-igienic structurat. De-a lungul deceniilor, în condițiile Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești și ulterior ale statului independent, facultatea a format generații întregi de medici igienişti, epidemiologi, specialiști în medicina muncii și în sănătate publică - profesioniști care au contribuit decisiv la combaterea focarelor epidemice, la supravegherea sanitară a mediului și la edificarea unui sistem de protecție a sănătății colective.

Orice stat, regiune sau comunitate are nevoie de un sistem care să asigure sănătatea populației, iar acest rol îi revine serviciului de sănătate publică, prin acțiuni medicale preventive. Asigurarea cu personal a acestui serviciu se realizează prin facultățile de medicină preventivă/sănătate publică. Medicina preventivă reprezintă un ansamblu de măsuri medico-sanitare care vizează prevenirea bolilor și a răspândirii acestora. Ea include supravegherea sănătății

populației, controlul factorilor de risc comportamentali și de mediu și elaborarea măsurilor de prevenire a bolilor [2].

În prezent, Republica Moldova se confruntă cu un deficit important de cadre în acest domeniu. În opinia autorilor, această situație este asociată cu reformele succesive ale serviciului de sănătate publică, cu scăderea atractivității profesiei și cu reorganizările programelor de formare în medicina preventivă.

În acest context, autorii consideră necesară adoptarea unor măsuri coordonate de către Ministerul Sănătății, Agenția Națională pentru Sănătate Publică și USMF „Nicolae Testemițanu” pentru consolidarea formării specialiștilor în sănătate publică.

**Scopul lucrării.** Argumentarea necesității consolidării și dezvoltării sistemului de formare a specialiștilor în sănătate publică în Republica Moldova, prin analiza evoluției Facultății de Medicină Preventivă și identificarea măsurilor necesare pentru eficientizarea pregătirii profesionale în acest domeniu.

## Materiale și metode

Lucrarea reprezintă o analiză istorico-narativă a evoluției formării cadrelor în medicina preventivă în cadrul USMF „Nicolae Testemițanu”. Analiza s-a bazat pe documente instituționale ale universității (procese-verbale ale Senatului și Consiliului Facultății, ordine și dări de seamă ale decanatului), acte normative naționale privind învățământul superior, publicații de specialitate și date administrative ale facultății, precum și pe experiența directă a autorilor, cadre didactice ale facultății pe parcursul mai multor decenii. Perioada analizată a fost 1963–2025, iar informațiile au fost selectate în funcție de relevanța lor pentru etapele de fondare, reorganizare și reformă ale facultății.

## Rezultate

Facultatea de Sănătate Publică a trecut, de-a lungul anilor, prin mai multe reforme. Facultatea a fost fondată în anul 1963, în cadrul Institutului de Stat de Medicină din Chișinău, astăzi Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, sub denumirea de Facultatea de Igienă și Sanitarie, utilizată în întregul spațiu ex-sovietic (Санитарно-гигиенический факультет).

Deschiderea unei asemenea facultăți era o necesitate stringentă, deoarece în fosta Republică Sovietică Socialistă Moldovenească exista deja Serviciul Sanitaro-Epidemiologic național și era nevoie de cadre.

Prin deschiderea facultății s-au pus bazele pregătirii progresive a cadrelor naționale în domeniul igienei, epidemiologiei și microbiologiei.

Meritul deosebit pentru fondarea facultății îi aparține fostului rector al Institutului de Medicină și ministru al Sănătății, profesorului universitar Nicolae Testemițanu, care a argumentat în fața forurilor competente necesitatea acută de cadre locale în domeniul medicinei preventive.

Decanatul Facultății de Igienă și Sanitarie a fost inaugurat în anul 1963. Decanatul a fost unit cu cel al Facultății de Pediatrie, iar funcția de decan a fost deținută de Valentina Halitov, profesor universitar. Temporar, în calitate de vicedecan a activat igienistul Gheorghe Sprincean.

Sarcina principală a decanatului în această perioadă consta în crearea și consolidarea bazei tehnico-materiale a catedrelor, înmatricularea studenților, formarea colectivului didactico-științific, elaborarea și implementarea programului de studii al facultății, inclusiv constituirea bazei metodice de instruire. Studiile au început cu implicarea susținută a cadrelor didactice, în condițiile unei experiențe limitate și ale insuficienței materialelor didactice din domeniul medicinei preventive. Un impediment important era și faptul că studiile se desfășurau în limba rusă, iar tinerii înmatriculați proveneau din mediul rural, de la școli cu predare în limba română (numită moldovenească), și nu cunoșteau limba rusă. Cu toate acestea, prin străduința și bunăvoința cadrelor didactice, dificultățile au fost depășite, iar absolvenții au devenit specialiști apreciați în domeniu.

În primii trei ani de facultate, cursurile teoretice se desfășurau împreună cu studenții de la celelalte facultăți: Medicină Generală, Pediatrie, Stomatologie și Farmacie. Lucrările practice prezentau însă unele particularități. Începând cu anul al patrulea și continuând în anii al cincilea și al șaselea de studii la Facultatea de Igienă și Sanitarie, au apărut disciplinele de specialitate: Igiena alimentației, Igiena mediului, Igiena muncii, Igiena copiilor și adolescenților și Epidemiologie. Microbiologia se predă în anul al doilea, după un program identic cu cel al Facultății de Medicină Generală.

Începând cu anul 1968, a fost implementată subordnatura pentru studenții din anul al VI-lea, la bazele clinice - cele cinci Centre de Igienă și Sanitarie din Chișinău.

În acest scop, s-a colaborat permanent și eficient cu personalul acestor centre.

O etapă importantă a fost încercarea de trecere a studiilor din limba rusă în limba maternă — moldovenească — în anii 1971-1972. După trei ani însă, presiunea politică a determinat administrația să revină la procesul de studii în limba rusă. Administrația și decanatul au desfășurat o activitate amplă pentru implementarea acestor modificări.

În primele promoții ale facultății erau înmatriculați câte 50 de studenți, preponderent băieți. Absolvenții se încadrau cu succes în activitatea practică, erau apreciați, iar mulți dintre ei ocupau funcții de conducere și soluționau probleme majore de sănătate publică.

Începând cu anul 1975, facultatea a fost reorganizată și a primit denumirea de Facultatea de Medicină Preventivă. În anul 1977 s-a înființat Catedra de Igienă, prin reunirea tuturor cursurilor (disciplinelor) igienice, fiind necesar un efort considerabil pentru desfășurarea procesului de studii și elaborarea curriculumurilor disciplinelor, în vederea atingerii scopului principal de pregătire a cadrelor. Totodată, a fost implementată internatura cu durata de un an la bazele practice — Centrele de Medicină Preventivă Republican și Municipal.

La 31 august 1989, în Republica Moldova a avut loc un

eveniment istoric: limba moldovenească (română) a revenit la grafia latină și a primit statutul de limbă de stat. Trecerea studiilor de la limba rusă la limba română în cadrul USMF „Nicolae Testemițanu” a avut loc odată cu adoptarea legilor privind funcționarea limbilor pe teritoriul RSS Moldovenești (1989), procesul fiind consolidat în primii ani de independență.

În această perioadă, decanatul și catedrele au depus un efort considerabil pentru a definitiva întreaga documentație și a traduce planul de studii și toate curriculumurile din limba rusă în limba română. A fost o perioadă foarte complicată, dar și plină de bucuria revenirii la limba maternă.

Din anul 1996 s-a implementat rezidențiatul cu durata de doi ani pentru absolvenții facultății, fiind anunțat un concurs separat pentru fiecare disciplină igienică (igiena mediului, igiena muncii, igiena alimentației, igiena copiilor și adolescenților, igiena generală), precum și pentru epidemiologie și microbiologie. Acest model a contribuit la pregătirea specialiștilor la baza Centrului Național Științifico-Practic de Medicină Preventivă și în centrele de medicină preventivă municipale și raionale.

Sesizând intenția Ministerului Sănătății și a administrației universității de a desființa Facultatea de Medicină Preventivă, decanul Grigore Friptuleac, împreună cu colectivele catedrelor de Igienă, Igienă Generală, Epidemiologie și Microbiologie, a organizat în anul 1998 Conferința științifico-practică „35 de ani ai Facultății de Medicină Preventivă”. La conferință au participat circa 300 de persoane: reprezentanți ai Ministerului Sănătății, ai administrației USMF „Nicolae Testemițanu” și ai tuturor facultăților universității, cercetători științifici și medici practicieni din toate raioanele republicii. Scopul era demonstrarea faptului că Republica Moldova dispune de un serviciu puternic, care are nevoie de cadre pregătite în cadrul facultății.

Facultatea a fost închisă în anul 1999. Decanatul facultății a fost desființat, iar studenții anilor II–VI au fost transferați la Facultatea de Medicină, urmând să-și continue studiile conform programului de Medicină Preventivă. De asemenea, catedrele subordonate Facultății de Medicină Preventivă au fost transferate la Facultatea de Medicină.

După închiderea facultății, au urmat mai multe demersuri către Ministerul Sănătății și administrația Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” privind necesitatea restabilirii facultății și continuării pregătirii cadrelor în medicina preventivă.

În consecință, în cadrul USMF „Nicolae Testemițanu” a fost format un grup de lucru condus de rectorul, profesorul universitar și academicianul Ion Ababii, pentru a discuta și a lua o decizie cu privire la această problemă. În grup au fost incluși prorectorul didactic Petru Galețchi și reprezentanții catedrelor de profil: Igienă, Igienă Generală, Epidemiologie, Microbiologie, Virusologie și Imunologie, Medicină Socială și Management Sanitar, Igienă și Epidemiologie ale Facultății de Educație Continuă, precum și Școala de Management în Sănătate Publică. Au avut loc mai multe ședințe ale grupului de lucru, cu discuții ample și constructive, argumente și

exemple din mai multe țări, care au convins administrația universității.

Începând cu anul 2003, facultatea a fost restabilită sub denumirea de Sănătate Publică. Durata studiilor urma să fie de cinci ani, urmată de rezidențiatul de doi ani. Ulterior, după mai multe discuții instituționale privind statutul profesional al absolvenților, durata studiilor a fost din nou stabilită la șase ani. Au fost căutate soluții pentru creșterea atractivității facultății, însă numărul studenților înscriși a continuat să scadă.

Totodată, în cadrul ANSP a fost inaugurat Inspectoratul pentru controlul de stat în sănătate, condus de vicedirectorul ANSP, inspector-șef sanitar de stat. Necesarul de cadre al inspectoratului nu era acoperit. Din această cauză, au fost încadrați unii specialiști fără o pregătire profesională suficientă.

Pentru a spori atractivitatea programului în rândul tinerilor, din anul 2020 durata studiilor a fost stabilită la patru ani, cu posibilitatea continuării studiilor prin masterat sau alte forme de instruire. Din anul 2025, durata programului de studii a fost redusă la trei ani [3–7]. Potrivit documentelor și reperelor utilizate de autori, această reorganizare se înscrie în contextul profesionalizării forței de muncă în sănătate publică promovate de Biroul Regional OMS pentru Europa [6,7], al standardelor ASPHER [1] și al structurării ciclurilor de studii prevăzute de cadrul educațional aplicabil [3,4]. În pofida acestor modificări, numărul redus de înscrieri a continuat să reprezinte o problemă. Absolvenții licențiați în sănătate publică au posibilitatea de a-și aprofunda pregătirea prin programe de masterat de doi ani, inclusiv Management în sănătate publică, Nutriție umană și Promovarea și protecția sănătății.

În acest context, autorii consideră că persistă provocări importante pentru sistemul de sănătate publică. Capacitatea de monitorizare a factorilor de risc pentru sănătate și de prevenire a efectelor acestora necesită consolidare. În opinia autorilor, reformele efectuate în pregătirea cadrelor nu au produs încă rezultatele așteptate. Situația creată impune Ministerului Sănătății, Agenției Naționale pentru Sănătate Publică și Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” sarcina de a eficientiza pregătirea cadrelor în domeniul sănătății publice, atât cantitativ, cât și calitativ.

## Concluzii

1. Evoluția Facultății de Medicină Preventivă a fost marcată de etape succesive de dezvoltare, reorganizare și adaptare a programelor de formare.

2. În opinia autorilor, reformele succesive ale pregătirii cadrelor nu au soluționat pe deplin problemele privind atractivitatea domeniului și necesarul de specialiști în sănătate publică.

3. Autorii consideră necesară consolidarea măsurilor coordonate ale Ministerului Sănătății, Agenției Naționale pentru Sănătate Publică și USMF „Nicolae Testemițanu”, orientate spre:

a) creșterea atractivității serviciului de sănătate publică pentru tinerii specialiști;  
b) planificarea necesarului anual de formare a specialiștilor în sănătate publică;

4. actualizarea și alinierea programelor de studii la cerințele europene relevante pentru pregătirea specialiștilor în sănătate publică.

## Bibliografie

1. Codd Mary B., Conyard Karl F. Core Curriculum Program for Public Health. Supporting Core Competencies for Public Health Professionals. Brussels: ASPHER. 2024. ISSN:eISSN 2990-8876. 485 p.
2. Friptuleac G, Bahnarel I, Cebanu S, Cazacu-Stratu A, Paraschiv A, Bălan G. Medicina preventivă în Republica Moldova—trecut, prezent, viitor. *One Health Risk Manag.* 2023;4(Spec No):14-22.
3. Guvernul Republicii Moldova. Hotărârea Guvernului nr. 482 cu privire la Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al specialităților în învățământul superior. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 2015.
4. Parlamentul Republicii Moldova. Codul educației al Republicii Moldova nr. 152 din 17 iulie 2014. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova.* 2014;(319-324) 634.
5. United Nations. Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. United Nations; 2015.
6. World Health Organization Regional Office for Europe. Roadmap to Professionalizing the Public Health Workforce in the European Region. World Health Organization Regional Office for Europe; 2022.
7. World Health Organization Regional Office for Europe. The Public Health Workforce: Essential for Public Health in the European Region. World Health Organization Regional Office for Europe; 2016.

Recepționat – 04.08.2026, Acceptat pentru publicare – 27.08.2026

Autor corespondent: Angela Cazacu-Stratu, [angela.cazacu@usmf.md](mailto:angela.cazacu@usmf.md)

Declarația de conflict de interese: Autorii declară că nu există conflicte de interese.

Declarația de finanțare: Lucrarea nu a beneficiat de finanțare din partea unor instituții publice sau private.

Declarația de etică: Lucrarea are caracter istorico-documentar și nu a implicat participanți umani, intervenții sau utilizarea datelor individuale identificabile; prin urmare, nu a necesitat evaluarea unui comitet de etică.

Contribuția autorilor: Grigore Friptuleac – concepția lucrării, colectarea și interpretarea datelor istorice, redactarea manuscrisului; Angela Cazacu-Stratu – documentare, redactare și revizuire critică a conținutului.

Ambii autori au citit și au aprobat versiunea finală a manuscrisului.

Citare: Friptuleac G, Cazacu-Stratu A. Facultatea de Medicină Preventivă (File Istorice) [The Faculty of Preventive Medicine (Historical Pages)]. *Arta Medica.* 2026;100(3):e2026311. doi: 10.5281/zenodo.22127137